

Опорний конспект уроку

Тема: Апостроф. Позначення м'якості приголосних.

I. Новий матеріал. Переглянути відео за посиланням:

<https://www.youtube.com/watch?v=KpEagwi6qF4>

II. (Законспектувати таблиці)

ПРАВИЛА ВЖИВАННЯ АПОСТРОФА

Апостроф ставиться після букв, що позначають тверді приголосні перед я [йа], ю [йу], є [йе], ї [йі] у таких випадках:	
Після губних приголосних [б], [п], [в], [м], [ф]:	б'ють, п'ять, в'яз, в'ється, м'ясо, у сім'ї, п'еса, верф'ю.
Після [р] у кінці складу:	подвір'я, пір'іна, бур'ян, матір'ю.
Після префіксів, що закінчуються на приголосний, та в складних словах:	з'їхати, з'явитися, пред'явник, роз'юшний, під'юдити, роз'ятрити, двох'ярусний, пів'яблука, пів'ящика, пів'юрби, пів'ялинка.
У слові Лук'ян та похідних від нього:	Лук'яненко, Лук'янчук, Лук'яниха, Лук'янець, Лук'янівка, Лук'янов.
Апостроф не вживається:	
Після префіксів перед коренями, які починаються на голосні а, о, у, є, і, апостроф не ставиться:	безіменний, зекономити, загітувати, зубожіння.
Якщо перед губними [б], [п], [в], [м], [ф] стоїть інша літера на позначення приголосного, яка належить до кореня:	рутвяний, духмяний, медвяний, Святослав.
Після м'якого [р] на початку складу:	рясно, зоря, рюмсати, крюк.

ПРАВИЛА ВЖИВАННЯ ЗНАКА М'ЯКШЕННЯ

Знак м'якшення ПИШУТЬ:	
після літер д, т, з, с, ц, л, н, якщо вони передають м'які звуки [д'], [т'], [з'], [с'], [ц'], [л'], [н']	мить, мідь, мазь, міць, кільце, скринька
після літер, що позначають м'які приголосні, перед наступним твердим	батько, донька

після літери л перед наступними літерами, що передають на письмі м'які приголосні	учительська, сільський, рибальський, пальці, їдальня
після літер, що передають на письмі м'які приголосні, у середині складу перед о	льон, сьогодні, синього
в особових формах дієслів теперішнього і майбутнього часу дійсного способу та у другій особі однини наказового способу в особових формах дієслів	ходить, навчається, працюють, напишуть, стань, поїдь, гляньте, повісьте, посунься
у суфіксах зі зменшувально-пестливим значенням -еньк-, -оньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-	рученька, сестронька, білесенький, малюсінький
у прикметникових суфіксах -ськ-, -цьк-, -зьк-	київський, козацький, ризький
у сполуках літер -льц-, -ньц-, -льч-, -ньч-, які походять від сполук літер -льк-, -ньк-	учительці, учительчин (бо вчителька), але голці, голчин (бо голка)
в іменниках жіночого роду на -а, -я у формі Р. в. множини	пісень, яблунь, вулиць, читалень, паляниць
Знак м'якшення НЕ ПИШУТЬ:	
після літер б, п, в, м, ф, ж, ч, ш	голуб, степ, кров, сім, ріж, ніч
після літери р у кінці складу і слова	Кобзар, буквар, чотирма, Харків (але М. Горький)
між літерами, що позначають м'які приголосні звуки	пісня, кузня, радість (але тьмянний, різьбяр)
в особових формах дієслів теперішнього і майбутнього часу дійсного способу після літери ш	думаєш, навчаєш, пишася, змагаєшся
після н перед літерами ч, ш, щ	кінчик, менший, барабанщик
між літерами, що позначають подовжений м'який приголосний	зілля, волосся, тінню, ллє

II. Закріплення нового матеріалу

1.Творчий диктант.

Запишіть слова у дві колонки, уставивши сполучення літер йо та ьо. Сформулюйте правила.

Зна..мий, ..го, до н..го, ма..ліка, Андрі..вич, дружн..го, ..сип, с..годні, п'ят..х, осінн..го, Мурав..в, Карас..в, л..х, сл..зи, с..рбати, д..готь.

2. Запишіть слова, уставте, де треба, апостроф, поясніть орфограми.

Поясніть значення виділених слів.

Реп..ях, п..ятдесят, арф..яр, дев..ятсот, роз..ятрити, з..ясовано, духм..яно, серм..яга, хутор..янин, сер..йозний, пор..ядок, зв..язок, без..язикий, тьм..яно, цв..ях, присв..ята, Солов..йов, медв..яний, дзв..якнути, розв..язано, помор..янин, св..ято, харків..янин, під..яр..я, сузір..я, вар..яг, від..їзд, різьб..яр, мавп..яча, при..їзд.

3. Вибірково-розподільна робота

Подані іменники в давальному відмінку однини запишіть у дві колонки: 1) у яких треба вставляти знак м'якшення, 2) у яких не треба.

Квіт..ці, жін..ці, авос..ці, бджіл..ці, очеретян..ці, жмен..ці, гус..ці, свин..ці, галуз..ці, стеблин..ці, кізон..ці, мис..ці, однокол..ці (візок на двох колесах), внучен..ці, снігурон..ці, колис..ці, оболон..ці, нян..ці, тріс..ці, сопіл..ці.

III. Домашнє завдання.

1. Підручник Українська мова 10 клас О.Авраменко: § 30(ст. 90), § 30 (с.93).
<http://rs.rad-rpl.com.ua/wp-content/uploads/2020/05/10-klas-ukrajinska-mova-avramenko-2018.pdf>
2. Виконайте вправи:

I. Випишіть слова, які треба писати з м'яким знаком на місці крапок.

Жін..ці, плос..кий, годит..ся, Натал..чин, промін..чик, Ол..жин, нен..ці, тітон..чин, красун..- чик, арал..ський, Уман..щина, виплутуєш..ся, зірон..ці, в'язкіс..ть, азовс..кий, лебідон..ці, ірпінс..кий, перукар..ський, куз..ня, змагают..ся, тон..ший, нян..чити, ялтинс..кий, він..чати, кидаєт..ся.

- З перших літер виписаних слів складіть імена літературних героїв Т. Шевченка.

II. Перепишіть слова, поставивши, де потрібно, апостроф.

ТЬм..яний, без..язикий, розм..якшити, Стеф..юк, загір..я, Заполяр..я, брукв..яний, з..юрмитися, краков..як, різдв..яний, бур..як, дзв..якати, двох..ядерний, Зв..ягель, між..ярусний, присв..ята, горохв..яний, , св..ятина, супер..яхта, трав..янистий, лижв..яр, різьб..яр, перед..ювілейний, Придніпров..я.